

БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувачка кафедри

 К.В.Петровська

“1” вересня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки здобувачів I рівня вищої освіти

III13

СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ПЕНІТЕНЦІАРНИХ УСТАНОВАХ

Спеціальність 231 Соціальна робота

Освітньо-професійна програма: «Соціальна робота та соціальна педагогіка»
(назва освітньої програми)

Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти

Бердянськ, 2020 рік

Робоча програма «Соціальна робота в пенітенціарних установах» для здобувачів вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота.

Розробник: кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти Петровська К. В.

Робочу програму погоджено проектною групою освітньо-професійних програм «Соціальна робота та соціальна педагогіка», затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти.

від “1” вересня 2020 року (протокол № 2)

Завідувачка кафедри соціальної роботи
та інклюзивної освіти

_____ (К. В. Петровська)

Гарант освітньо-професійної програми
«Соціальна робота та соціальна педагогіка»

_____ (А. О. Тургенєва)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>23 Соціальна робота</u>	<i>Обов'язкова</i>	
	Спеціальність: <u>231 Соціальна робота</u>		
Модулів – 1	Освітньо-професійна програма: <u>«Соціальна робота та соціальна педагогіка»</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 8		1-й	1-й
Мова навчання: українська		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Освітній ступінь: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		20	6
		Практичні, семінарські	
		18	4
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		82	110
Індивідуальні завдання			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 38/82 годин (25%/75%)

для заочної форми навчання – 10/110 годин (27%/73%)

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни “Соціальна робота в пенітенціарних установах” є сформувати мотиваційну, когнітивну та операційну складові готовності здобувачів вищої освіти до реалізації соціальної роботи з особливими групами отримувачів послуг в пенітенціарних установах.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Соціальна робота в пенітенціарних установах” є:

- вивчити теоретичні засади та особливості реалізації соціальної роботи в пенітенціарній системі;
- сформувати професійні основи і комплекс знань про процес здійснення соціально-педагогічної роботи з ув’язненими з урахуванням їх потреб, специфіки, специфіки групових процесів у середовищі засуджених, а також новітніх підходів до підвищення ефективності такої діяльності;
- розкрити закономірності діяльності соціальної служби пенітенціарних установ щодо ресоціалізації засуджених;
- змодельовати програми ресоціалізації засуджених.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Програмні компетентності	Компетенції	Результати навчання
1	ЗК-11	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	ПР-5 Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.
2	СК-5	Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі які опинилися в складних життєвих обставинах.	ПР-13 Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.
3	СК-11	Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їхніх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, психологічних, гендерних, етнічних та інших особливостей.	ПР-20 Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв’язання.

2. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Загальні засади соціальної роботи в пенітенціарній системі.

1.1. Предмет та завдання пенітенціарної соціальної роботи

Предмет, основні категорії пенітенціарної соціальної роботи, міждисциплінарний зв'язок. Принципи, завдання та функції пенітенціарної соціальної роботи в установах виконання покарань (УВП). Пенітенціарна соціальна робота: предмет, основні категорії, міждисциплінарний зв'язок. Основні принципи, завдання та функції пенітенціарної соціальної роботи в установах виконання покарань. Ефективна ресоціалізація як мета пенітенціарної соціальної роботи. Структура кримінально-виконавчої служби (пенітенціарної системи) в Україні. Кримінальна субкультура в Україні: роль та особливості кримінального сленгу, злочинний жаргон (мова арго); значення кримінальних татувань; особливості кримінальної ієрархії в місцях позбавлення волі. Роль обізнаності фахівців соціальної роботи в особливостях кримінальної субкультури, які реалізують соціальну роботу в УВП.

1.2. Теоретичні засади пенітенціарної соціальної роботи

Психологічними концепціями покарання: концепція відплати І. Канта і Ч. Бредлі; концепція покарання як страхання чи попередження (І. Бентам і Ч. Беккарія); концепція покарання як виправлення чи перевиховання.

Загальна характеристика Закону України «Про пробацію»: поняття, мета, завдання та принципи пробації; особливості національної моделі пробації, види пробації; правовий статус суб'єктів пробації.

Тема 2. Історія соціальної роботи у виправних закладах.

2.1. Соціальна робота в пенітенціарній системі зарубіжних країн

Особливості соціальної роботи в пенітенціарній системі Швейцарії. Специфіка соціальної роботи в тюрмах Фінляндії. Діяльність соціальних служб в пенітенціарних закладах Великобританії. Міжнародні стандарти соціальної роботи із засудженими в пенітенціарних установах. Соціальна робота в пенітенціарній системі США. Соціальна робота у в'язницях Німеччини. Діяльність соціальних служб в пенітенціарних установах Великобританії. Генеза системи виконання покарань, у тому числі щодо неповнолітніх, в Україні. Історія розвитку та сьогодення служби пробації в зарубіжних країнах (США, Англія, Велика Британія, Королівство Швеції).

2.2. Історія становлення пенітенціарної соціальної роботи

Становлення засад соціальної роботи у вітчизняній пенітенціарній системі: основні етапи. Характеристика до пенітенціарного, або карального, етапу. Перші місця ув'язнення для неповнолітніх правопорушників. Характеристика пенітенціарного, або філантропічного, етапу. Характеристика виправно-трудового етапу. Радянська виховно-трудова колонія. Характеристика реформаторського етапу. Виховна колонія на сучасному етапі розвитку пенітенціарної системи в Україні.

Тема 3. Теоретичні основи та нормативно-правове забезпечення соціальної роботи як професійної діяльності співробітників виправних установ.

3.1. Особливості професійної діяльності соціального працівника в установах виконання покарання

Теоретичні моделі професійної діяльності соціального працівника в установах виконання покарання. Кваліфікаційна характеристика спеціаліста з соціальної роботи в установах виконання покарання. Взаємодія спеціалістів з соціальної роботи з різними службами виправної установи. Опікунська рада як координатор соціальної роботи в УВП. Правові і організаційні основи соціальної роботи із засудженими.

3.2. Етичні стандарти роботи соціального працівника в пенітенціарних установах

Професійно-етичні основи соціальної роботи в пенітенціарних установах. Загальна характеристика вимог міжнародних стандартів і рекомендацій поведінки із особами, засудженими до кримінальних покарань, не пов'язаних із позбавленням волі: міжнародні стандарти поведінки із засудженими, як норми, принципи і рекомендації в галузі виконання покарань і діяльності органів та установ виконання покарань; міжнародні стандарти щодо правових санкцій, альтернативних тюремному ув'язненню, викладені у міжнародних документах: Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних із тюремним ув'язненням (Токійські правила); Європейські правила щодо громадських санкцій та заходів, оголошені рекомендацією № К.(92)16 Кабінету міністрів, Ради Європи; Стандарти пробації, закріплені у Рекомендації № СМ/(2010)1 Комітету Міністрів Ради Європи про Правила Ради Європи про пробацію.

Тема №4 Пенітенціарна психологія та педагогіка.

4.1. Пенітенціарна психологія: предмет і завдання

Наукові методи дослідження психологічних властивостей засуджених. Психічні стани та наміри засуджених. Психологічна характеристика засуджених, які відбувають покарання. Формування типології особистостей, які перебувають у місцях позбавлення волі. Мета виправного впливу на засуджених. Мотиви злочину, злочинні дії та наслідки: психологічний аспект.

4.2. Пенітенціарна педагогіка як галузь спеціальної педагогіки.

Педагогічний процес як форма впливу на засуджених. Роль пенітенціарної педагогіки у місцях позбавлення волі. Закономірності педагогічного процесу у пенітенціарних установах.

Тема 5. Основні напрями та технологія соціальної роботи з засудженими.

5.1. Зміст соціальної роботи в пенітенціарних установах

Діагностика соціальних проблем засуджених. Методи соціальної роботи з засудженими. Соціальна робота із засудженими в карантині. Соціальний працівник виправної установи як консультант. Роль соціальної роботи із ув'язненими на етапі слідчого ізолятору. Оцінка правопорушника, її основні принципи, фактори та інструменти криміногенного ризику (скорочена та повна форма оцінки ризиків, структура форми оцінки та техніка її заповнення). Групи підтримки в місцях позбавлення волі.

Правові підстави та порядок здійснення волонтерської діяльності у пробації: напрями волонтерської діяльності, пов'язаної з пробацією, організація діяльності волонтерів пробації; права, обов'язки волонтерів пробації, організація волонтерської діяльності, пов'язаної з пробацією; права та обов'язки засуджених, до роботи з якими залучаються волонтери пробації.

5.2. Техніки консультування засуджених

Мотиваційне інтерв'ювання. Консультування з фокусом на рішенні. «Мапа сили» (power map).

Тема 6. Засуджені як об'єкти та клієнти соціальної роботи.

6.1. Особливості соціальної роботи з різними категоріями засуджених

Соціальна характеристика основних категорій засуджених, що потребують соціальної допомоги та підтримки. Специфіка соціальної роботи з неповнолітніми засудженими. Характеристика засуджених, що страждають алкогольною та наркотичною залежністю, та соціальна робота з ними. Особливості соціальної роботи з жінками, а також жінками, які мають дітей до 3-х років. Соціальна робота із засудженими пенсійного віку, інвалідами і престарілими. Соціальна робота із засудженими, що піддаються різним формам утиску. Соціальна робота із особами, засудженими до довічного ув'язнення. Алгоритм роботи з неповнолітніми, що скоїли злочин. Досвід закордонних країн в організації роботи з неповнолітніми та молодими особами, що відбувають покарання в місцях позбавлення волі. Виховна робота з умовно засудженими неповнолітніми.

Тема 7. Ресоціалізація та соціальна адаптація засуджених, що звільняються з місць позбавлення волі.

7.1. Засади здійснення підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк, у тому числі неповнолітніх

Мета, завдання та принципи підготовки засуджених до звільнення. Актуальні потреби та проблеми засуджених, які готуються до звільнення з місць позбавлення волі, у тому числі неповнолітніх. Побудова ефективної комунікації із засудженими. Основні завдання та зміст діяльності органів та установ, які беруть участь у підготовці засуджених до звільнення (установи виконання покарань; органи праці та соціального захисту населення; Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді). Взаємодія між працівниками установ виконання покарань і суб'єктами соціального патронажу у здійсненні підготовки засуджених до звільнення. Особливості реалізації корекційних програм у ході підготовки неповнолітніх та молодих засуджених до звільнення.

Здійснення заходів психокорекції щодо підлітків на юнаків у межах діяльності пенітенціарних установ: загальні принципи організації програм корекції; мішені корекційної роботи; загальна мета та завдання корекційної роботи; кількість учасників, часова та просторова організація корекційної роботи; укладання контракту із засудженими про участь у корекційній роботі; форми роботи; елементи групової динаміки; техніки та процедура роботи; оцінка змін та психодіагностика як елемент корекційної роботи.

Тема 8. Пенітенціарна пробація.

8.1. Пробація в Україні.

Особливості супроводу суб'єктів пробації у всіх видах пробації. Порядок складення досудової доповіді. Підготовка та зміст досудової доповіді. Особливості підготовки досудової доповіді щодо неповнолітніх.

Пробацийні програми для роботи з неповнолітніми та повнолітніми суб'єктами пробації: «Попередження вживання психоактивних речовин», «Подолання агресивної поведінки», «Зміна прокримінального мислення», «Формування життєвих навичок».

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Модуль 1														
Тема 1. Загальні засади соціальної роботи в пенітенціарній системі.														
1.1. Предмет та завдання пенітенціарної соціальної роботи	8	2	2			4	8	2	-				6	
1.2. Теоретичні засади пенітенціарної соціальної роботи	7	-	-			7	7	-	-				7	
Разом за 1 тему	15	2	2			11	15	2	-				13	
Тема 2. Історія соціальної роботи у виправних закладах.														
2.1. Соціальна робота в пенітенціарній системі зарубіжних країн	8	2	4			2	8	-	-				8	
2.2. Історія становлення пенітенціарної соціальної роботи	7	2	-			5	7	-	-				7	
Разом за 2 тему	15	4	4			7	15	-	-				15	
Тема 3. Теоретичні основи та нормативно-правове забезпечення соціальної роботи як професійної діяльності співробітників виправних установ.														
3.1. Особливості професійної діяльності соціального працівника в установах виконання покарання	8	2	4			2	8	-	2				6	
3.2. Етичні стандарти роботи соціального працівника в пенітенціарних установах	7	-	-			7	7	-	-				7	
Разом за 3 тему	15	2	2			9	15	-	2				13	
Тема 4. Пенітенціарна психологія та педагогіка.														
4.1. Пенітенціарна психологія: предмет і завдання	8	2	2			4	8	-	-				8	
4.2. Пенітенціарна педагогіка як галузь спеціальної педагогіки.	7	-	-			7	7	-	-				7	
Разом за 4 тему	15	2	2			11	15	-	-				15	
Тема 5. Основні напрями та технологія соціальної роботи з засудженими.														
5.1. Зміст соціальної роботи в пенітенціарних установах	8	2	4			2	8	2	-				8	
5.2. Техніки консультування засуджених	7	-	-			7	7	-	-				7	
Разом за 5 тему	15	2	4			9	15	2	-				13	
Тема 6. Засуджені як об'єкти та клієнти соціальної роботи.														
6.1. Особливості соціальної роботи з	8	4	2			2	8	-	2				6	

4. Теми лекцій

№з/п	Назви тем	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Загальні засади соціальної роботи в пенітенціарній системі.	2	2
1.1.	Предмет та завдання пенітенціарної соціальної роботи. 1. Предмет, основні категорії пенітенціарної соціальної роботи, міждисциплінарний зв'язок. 2. Принципи, завдання та функції пенітенціарної соціальної роботи в установах виконання покарань (УВП).	2	2
2.	Історія соціальної роботи у виправних закладах.	4	-
2.1.	Соціальна робота в пенітенціарній системі зарубіжних країн. 1. Особливості соціальної роботи в пенітенціарній системі Швейцарії. 2. Специфіка соціальної роботи в тюрмах Фінляндії. 3. Діяльність соціальних служб в пенітенціарних закладах Великобританії.	2	-
2.2.	Історія становлення пенітенціарної соціальної роботи 1. Становлення засад соціальної роботи у вітчизняній пенітенціарній системі: основні етапи. 2. Характеристика допенітенціарного, або карального, етапу. Перші місця ув'язнення для неповнолітніх правопорушників. 3. Характеристика пенітенціарного, або філантропічного, етапу. 4. Характеристика виправно-трудоного етапу. Радянська виховно-трудова колонія. Характеристика реформаторського етапу. 5. Виховна колонія на сучасному етапі розвитку пенітенціарної системи в Україні.	2	-
3.	Теоретичні основи та нормативно-правове забезпечення соціальної роботи як професійної діяльності співробітників виправних установ.	2	-
3.1.	Особливості професійної діяльності соціального працівника в установах виконання покарання. 1. Теоретичні моделі професійної діяльності соціального працівника в установах виконання покарання. 2. Кваліфікаційна характеристика спеціаліста з соціальної роботи в установах виконання покарання. 3. Взаємодія спеціалістів з соціальної роботи з різними службами виправної установи.	2	-
4.	Пенітенціарна психологія та педагогіка.	2	-
4.1.	Пенітенціарна психологія: предмет і завдання 1. Наукові методи дослідження психологічних властивостей засуджених. 2. Психічні стани та наміри засуджених. 3. Психологічна характеристика засуджених, які відбувають покарання.	2	-
5.	Основні напрями та технологія соціальної роботи з засудженими.	2	2
5.1.	Зміст соціальної роботи в пенітенціарних установах. 1. Діагностика соціальних проблем засуджених. 2. Методи соціальної роботи з засудженими. 3. Техніки консультування засуджених.	2	2

6.	<i>Засуджені як об'єкти клієнти соціальної роботи.</i>	4	-
6.1.	Особливості соціальної роботи з різними категоріями засуджених. 1. Соціальна характеристика основних категорій засуджених, що потребують соціальної допомоги та підтримки. 2. Специфіка соціальної роботи з неповнолітніми засудженими. 3. Характеристика засуджених, що страждають алкогольною та наркотичною залежністю, та соціальна робота з ними. 4. Виховна робота з умовно засудженими неповнолітніми.	4	-
7.	<i>Ресоціалізація та соціальна адаптація засуджених, що звільняються з місць позбавлення волі.</i>	4	2
7.1.	Засади здійснення підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк, у тому числі неповнолітніх. 1. Мета, завдання та принципи підготовки засуджених до звільнення. 2. Актуальні потреби та проблеми засуджених, які готуються до звільнення з місць позбавлення волі, у тому числі неповнолітніх. 3. Побудова ефективної комунікації із засудженими. 4. Основні завдання та зміст діяльності органів та установ, які беруть участь у підготовці засуджених до звільнення.	4	2
<i>Усього</i>		20	6

5. Теми семінарських занять

№з/п	Назви тем	Кількість годин	
		денна	заочна
1	2	денна	заочна
1	<i>Загальні засади соціальної роботи в пенітенціарній системі.</i>	2	-
1.1.	Предмет та завдання пенітенціарної соціальної роботи. Теоретичні питання: 1. Пенітенціарна соціальна робота: предмет, основні категорії, міждисциплінарний зв'язок. 2. Основні принципи, завдання та функції пенітенціарної соціальної роботи в установах виконання покарань. 3. Ефективна ресоціалізація як мета пенітенціарної соціальної роботи. 4. Структура кримінально-виконавчої служби (пенітенціарної системи) в Україні. Практичні завдання: 1. Ознайомитися з психологічними концепціями: концепція відплати І. Канта і Бредлі; концепція покарання як страхання чи попередження (І. Бентам і Ч. Беккарія); концепція покарання як виправлення чи перевиховання. Бути готовим представити в аудиторії (у вигляді інфографіки).	2	-
2.	<i>Історія соціальної роботи у виправних закладах.</i>	4	-
2.1.	Соціальна робота в пенітенціарній системі зарубіжних країн. Теоретичні питання: 1. Міжнародні стандарти соціальної роботи із засудженими в пенітенціарних установах. 2. Соціальна робота в пенітенціарній системі США. 3. Соціальна робота у в'язницях Німеччини.	4	-

	<p>4. Діяльність соціальних служб в пенітенціарних установах Великобританії.</p> <p>5. Генеза системи виконання покарань, у тому числі щодо неповнолітніх, в Україні.</p> <p>Практичні завдання: Скласти порівняльну таблицю «Соціальна робота в пенітенціарній системі зарубіжних країн».</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Країна</th> <th>Умови відбування покарань ув'язненими</th> <th>Принципи організації соціальної служби</th> <th>Посадові обов'язки соціального працівника</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Країна	Умови відбування покарань ув'язненими	Принципи організації соціальної служби	Посадові обов'язки соціального працівника						
Країна	Умови відбування покарань ув'язненими	Принципи організації соціальної служби	Посадові обов'язки соціального працівника								
3.	<i>Теоретичні основи та нормативно-правове забезпечення соціальної роботи як професійної діяльності співробітників виправних установ.</i>	4	2								
3.1.	<p>Особливості професійної діяльності соціального працівника в установах виконання покарання.</p> <p>Теоретичні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> Опікунська рада як координатор соціальної роботи в УВП. Професійно-етичні основи соціальної роботи. Правові і організаційні основи соціальної роботи із засудженими. <p>Практичні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> Скласти профіль професійної компетентності працівника служби пробації. 	4	2								
4.	<i>Пенітенціарна психологія та педагогіка.</i>	2	-								
4.1.	<p>Пенітенціарна психологія: предмет і завдання.</p> <p>Теоретичні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> Формування типології особистостей, які перебувають у місцях позбавлення волі. Мета виправного впливу на засуджених. Мотиви злочину, злочинні дії та наслідки: психологічний аспект. <p>Практичні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> Вирішіть запропоновані фабули і побудуйте уявну модель події, яка мала місце. <ul style="list-style-type: none"> ✓ Визначте, які методи юридичної психології можливо використовувати при підготовці до допиту для аналізу особистісних якостей підозрюваного, мотивів учинення діяння та обставин, що пом'якшують його провину? <p><i>К. підозрюється у вчиненні крадіжки продовольчих товарів із супермаркету. Він є батьком трьох дітей, останнім часом не має постійного місця роботи.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Як можливо охарактеризувати поведінку потерпілого Д., та які акцентуйовані риси характеру можна в нього виділити? <p><i>Потерпілий Д. по справі про тілесні ушкодження на допиті поведився агресивно, використовував ненормативну лексику, образливі жести та погрози в сторону підозрюваного У.</i></p> Завдання на перевірку уваги. <ul style="list-style-type: none"> А. Увійшовши до квартири подружжя С., слідчий Г. повідомив, що приблизно півгодини тому в їх сусіда Б. здійснено постріл з пневматичної зброї. З травмою голови чоловіка доставлено в лікарню. За словами свідків, стріляти ймовірно з вікон, де розташована квартира сім'ї С. Обличчя господаря покритлося 	2	-								

	<p>червоними плямами.</p> <p>- Ні, ви помиляєтеся, цього не могло статися. Наші вікна були зачинені, та й ми з дружиною щойно повернулися додому, за хвилину до вашого приходу. Запитайте хоча б мою дружину. Слідчий глянув на кухню, де незворушна дружина С. метушилася біля плити. Розкривши пачку спагетті, вона опустила їх у каструлю.</p> <p>- Що ви, пане слідчий, сталася безглузда помилка. Ми з чоловіком і в руках не тримали зброї. Крім того, в квартирі нікого не було. Ми щойно повернулися з дачі.</p> <p>Вдома ви перебуваєте давно, - зауважив слідчий Г.</p> <p>Чому слідчий не повірив поясненням подружжя С.?</p> <p>Б. Слідчий Федоренко і оперуповноважений Єгоров йшли по стежці, розташованій між будинком Марченка і його гаражем.</p> <p>- З будь-якого місця на цій доріжці, сказав Єгоров, Марченко міг бачити, як задушили Володіна. Марченко єдиний можливий свідок, але він все заперече.</p> <p>- Що ви про це думаєте? - запитав Федоренко, вказуючи на краплі темного кольору вздовж стежки.</p> <p>- Марченко, - відповів Єгоров, - відносив каністру з відпрацьованою машинною олією в гараж приблизно у той час, коли було вчинено вбивство. Він стверджує, що не помітив дірку в пластиковій каністрі, поки не приніс її до гаражу.</p> <p>Борисенко подивився на краплі олії більш уважно. Від машини Марченка, що стояла у дворі біля будинку, до середини стежки речовина падала крутими краплями кожні півметра. Від середини стежки до гаража відстань між краплями була приблизно два метри, і вони стали значно вужчими. Без сумніву, він боїться злочинця, - сказав слідчий.</p> <p>Як Федоренко здогадався?</p>				
5.	<i>Основні напрями та технологія соціальної роботи з засудженими.</i>	4	-		
5.1.	<p>Зміст соціальної роботи в пенітенціарних установах.</p> <p>Теоретичні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальна робота із засудженими в карантині. 2. Соціальний працівник виправної установи як консультант. 3. Роль соціальної роботи із ув'язненими на етапі слідчого ізолятору». 4. Оцінка правопорушника, її основні принципи, фактори та інструменти криміногенного ризику (скорочена та повна форма оцінки ризиків, структура форми оцінки та техніка її заповнення). 5. Групи підтримки в місцях позбавлення волі. <p>Практичні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прочитайте твір А. С. Макаренка «Педагогічна поема» та випишіть і проаналізуйте найбільш яскраві ситуації, що можуть бути прикладом педагогічної взаємодії фахівця колонії та неповнолітнього правопорушника. Аргументуйте, чому саме такі ситуації обрано. <table border="1" data-bbox="311 1691 1225 1787"> <tr> <td>Короткий виклад ситуації</td> <td>Аналіз використаних вихователем педагогічних прийомів та засобів соціально-педагогічного впливу</td> </tr> </table>	Короткий виклад ситуації	Аналіз використаних вихователем педагогічних прийомів та засобів соціально-педагогічного впливу	4	-
Короткий виклад ситуації	Аналіз використаних вихователем педагогічних прийомів та засобів соціально-педагогічного впливу				
6.	<i>Засуджені як об'єкти та клієнти соціальної роботи.</i>	2	2		
6.1.	<p>Особливості соціальної роботи з різними категоріями засуджених.</p> <p>Теоретичні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості соціальної роботи з жінками, а також жінками, які мають дітей до 3-х років. 2. Соціальна робота із засудженими пенсійного віку, інвалідами і престарілими. 	2	2		

	<p>3. Соціальна робота із засудженими, що піддаються різним формам утиску.</p> <p>4. Соціальна робота із особами, засудженими до довічного ув'язнення.</p> <p>Практичні завдання:</p> <p>1. Заповніть таблицю. Визначте, які потреби мають різні категорії засуджених та які послуги вони повинні отримувати.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Категорія засуджених</th> <th>Основні потреби</th> <th>Основні послуги</th> <th>Які організації можуть надавати/надають такі послуги в УВП</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Категорія засуджених	Основні потреби	Основні послуги	Які організації можуть надавати/надають такі послуги в УВП										
Категорія засуджених	Основні потреби	Основні послуги	Які організації можуть надавати/надають такі послуги в УВП												
7.	<i>Ресоціалізація та соціальна адаптація засуджених, що звільняються з місць позбавлення волі.</i>	4	-												
7.1.	<p>Засади здійснення підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк, у тому числі неповнолітніх.</p> <p>Теоретичні питання:</p> <p>1. Основні завдання та зміст діяльності органів та установ, які беруть участь у підготовці засуджених до звільнення (органи праці та соціального захисту населення; Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді).</p> <p>2. Взаємодія між працівниками установ виконання покарань і суб'єктами соціального патронажу у здійсненні підготовки засуджених до звільнення.</p> <p>3. Формування партнерської мережі у підготовці засуджених до звільнення.</p> <p>4. Особливості реалізації корекційних програм у ході підготовки неповнолітніх та молодих засуджених до звільнення.</p> <p>Практичні завдання:</p> <p>1. Визначити особливості програми формування просоціальної поведінки засуджених підлітків та юнаків; програми корекції агресивно-насильницької поведінки.</p>	4	-												
<i>Усього</i>		18	4												

6. Самостійна робота

№з/п	Назви тем	Кількість годин	
		денна	заочна
1	2		
1	Загальні засади соціальної роботи в пенітенціарній системі	11	13
1.1.	Предмет та завдання пенітенціарної соціальної роботи. 1. Загальна характеристика Закону України «Про пробацію»: поняття, мета, завдання та принципи пробації; особливості національної моделі пробації, види пробації; правовий статус суб'єктів пробації.	11	13
2.	Історія соціальної роботи у виправних закладах	7	15
2.1.	Соціальна робота в пенітенціарній системі зарубіжних країн. 1. Історія розвитку та сьогодення служби пробації в зарубіжних країнах (США, Англія, Велика Британія, Королівство Швеції).	7	15
3.	Теоретичні основи та нормативно-правове забезпечення соціальної роботи як професійної діяльності співробітників виправних установ	9	13
3.1.	Особливості професійної діяльності соціального працівника в установах виконання покарання. 1. Загальна характеристика вимог міжнародних стандартів і рекомендацій поведження із особами, засудженими до кримінальних покарань, не пов'язаних із позбавленням волі: - міжнародні стандарти поведження із засудженими, як норми, принципи і рекомендації в галузі виконання покарань і діяльності органів та установ виконання покарань; - міжнародні стандарти щодо правових санкцій, альтернативних тюремному ув'язненню, викладені у міжнародних документах: Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних із тюремним ув'язненням (Токійські правила); Європейські правила щодо громадських санкцій та заходів, оголошені рекомендацією № К.(92)16 Кабінету міністрів, Ради Європи; Стандарти пробації, закріплені у Рекомендації № СМ/(2010)1 Комітету Міністрів Ради Європи про Правила Ради Європи про пробацію.	9	13
4.	Пенітенціарна психологія та педагогіка.	11	15
4.1.	1. Педагогічний процес як форма впливу на засуджених. 2. Роль пенітенціарної педагогіки у місцях позбавлення волі. 3. Закономірності педагогічного процесу у пенітенціарних установах.	11	15
5.	Основні напрями та технологія соціальної роботи з засудженими.	9	13
5.1.	Зміст соціальної роботи в пенітенціарних установах 1. Правові підстави та порядок здійснення волонтерської діяльності у пробації: напрями волонтерської діяльності, пов'язаної з пробацією, організація діяльності волонтерів пробації; права, обов'язки волонтерів пробації, організація волонтерської діяльності, пов'язаної з пробацією; права та обов'язки засуджених, до роботи з якими залучаються волонтери пробації.	9	13

6.	<i>Засуджені як об'єкти та клієнти соціальної роботи.</i>	9	13
6.1.	Особливості соціальної роботи з різними категоріями засуджених 1. Алгоритм роботи з неповнолітніми, що скоїли злочин. 2. Досвід закордонних країн в організації роботи з неповнолітніми та молодими особами, що відбувають покарання в місцях позбавлення волі.	9	13
7.	<i>Ресоціалізація та соціальна адаптація засуджених, що звільняються з місць позбавлення волі.</i>	9	13
7.1.	Засади здійснення підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк, у тому числі неповнолітніх 1. Здійснення заходів психокорекції щодо підлітків на юнаків у межах діяльності пенітенціарних установ: загальні принципи організації програм корекції; мішені корекційної роботи; загальна мета та завдання корекційної роботи; кількість учасників, часова та просторова організація корекційної роботи; укладання контракту із засудженими про участь у корекційній роботі; форми роботи; елементи групової динаміки; техніки та процедура роботи; оцінка змін та психодіагностика як елемент корекційної роботи.	9	13
8.	<i>Пенітенціарна пробація.</i>	15	15
8.1.	Пробація в Україні. 1. Особливості супроводу суб'єктів пробації у всіх видах пробації. 2. Порядок складення досудової доповіді. Підготовка та зміст досудової доповіді. 3. Особливості підготовки досудової доповіді щодо неповнолітніх. 4. Пробаційні програми для роботи з неповнолітніми та повнолітніми суб'єктами пробації: «Попередження вживання психоактивних речовин», «Подолання агресивної поведінки», «Зміна прокримінального мислення», «Формування життєвих навичок».	15	15
Усього		82	110

7. Індивідуальні завдання

1. Підготуйте аналітичний матеріал на тему «Кримінальна субкультура в Україні».

I. Охарактеризуйте явище кримінальної субкультури та визначте:

- роль та особливості кримінального сленгу, злочинний жаргон (мова арго);
- значення кримінальних татувань;
- особливості кримінальної ієрархії в місцях позбавлення волі.

II. Визначте роль обізнаності фахівців соціальної роботи в особливостях кримінальної субкультури, які реалізують соціальну роботу в УВП.

Обсяг роботи: 5-10 друкованих аркушів (Times New Roman, 14, одинарний інтервал, поля: 2x2x1x1).

2. Написати реферат, розкриваючи зміст та особливості однієї з концепцій виправлення особистості злочинця: песимістичні теорії виправлення і перевиховання (Ч. Ломброзо, Е. Кречмер, У. Шелдон, У. Клайфельтер, З. Фройд, А. Фромм та інші); оптимістичні теорії перевиховання (Е. Дюркгейм, Р. Мертон, Дж. Доллард, Н. Міллер, Дж. Уайтінг, Р. Сірс, С. Беккер, Ф. Танненбаум, Ф. Тейлор).

Обсяг роботи: 5-10 друкованих аркушів (Times New Roman, 14, одинарний інтервал, поля: 2x2x1x1).

3. Скласти кваліфікаційну характеристику спеціаліста в сфері професійної пенітенціарної соціальної роботи (знання, вміння, навички, компетентності).
4. Опрацювати публікації в засобах масової інформації з метою аналізу психологічних особливостей обраного злочинця.
5. Скласти виправну програму для засудженого (психологічна, соціальна, релігійна, розважальна, загальноосвітня, професійна). Одну на вибір студента.
6. Розробіть профілактичну програму на квартал (три місяці) для реалізації з відділенням неповнолітніх засуджених ВК, віком від 16 до 18 років, спрямовану на профілактику правопорушень. Структура програми:

- Назва програми
- Мета програми
- Завдання програми
- План реалізації програми (у табличному вигляді):

№	Захід	Опис заходу	Дата та час проведення	Відповідальний працівник та запрошені спеціалісти	Очікуваний результат

7. Напишіть есе на тему: «Причини повторних правопорушень (рецидивної злочинності) та шляхи їх запобігання (через призму пенітенціарної соціальної роботи)». Обсяг роботи: 4-5 друкованих аркушів (Times New Roman, 14, одинарний інтервал, поля: 2x2x1x1).
8. Подати поетапно збір інформації та написати досудову доповідь на неповнолітнього, який здійснив пограбування вперше у стані алкогольного сп'яніння.

8. Методи навчання

Викладення теоретичного матеріалу з використанням опорного мультимедіа-конспекту: лекція (традиційна, проблемна), семінари, пояснення, розповідь, бесіда; постановка проблемних питань, виконання навчального проекту, застосування міні-дискусії, виконання пошукових і творчих завдань із використанням теоретичного матеріалу; робота малих творчих груп; самостійний пошук необхідної довідкової інформації в різноманітних електронних ресурсах; консультації викладача. Семінарські заняття у формі дебатів, аналізу кейсів, а також написання самостійної роботи.

9. Засоби діагностики успішності навчання

Усне індивідуальне та фронтальне опитування, співбесіда, словникові диктанти, написання рефератів, есе і доповідей, тестування тощо.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль

Денна форма

Тема 1.					
Лекційне заняття	Семінарське заняття	Самостійна робота	Індивідуально-дослідне завдання	Тестування за темою	Підсумкові бали
відвідування – 0,5	відвідування – 0,5 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 2.					
відвідування – 0,25 / 0,25	відвідування – 0,25/0,25 теоретична частина – 2/3 практичні завдання – 3/3	3	5	5	25
Тема 3.					
відвідування – 0,5	відвідування – 0,5 теоретична частина – 2/3 практичні завдання – 3/3	3	5	5	25
Тема 4.					
відвідування – 0,5	відвідування – 0,5 теоретична частина – 2/3 практичні завдання – 3/3	3	5	5	25
Тема 5.					
відвідування – 0,5	відвідування – 0,25/0,25 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 6.					
відвідування – 0,25/0,25	відвідування – 0,5 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 7.					
відвідування – 0,25/0,25	відвідування – 0,5 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 8.					
відвідування –	-	10	10	5	25
Загалом					200
Підрахунок					
Середнє арифметичне 200 \ 4 кредити = 50 балів максимум / 35 мінімум					

Заочна форма

Тема 1.					
Лекційне заняття	Семінарське заняття	Самостійна робота	Індивідуально-дослідне завдання	Тестування за темою	Підсумкові бали
відвідування – 1	-	9	10	5	25
Тема 2.					
-	-	10	10	5	25
Тема 3.					
-	відвідування – 1 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 4.					
-	-	10	10	5	25
Тема 5.					
відвідування – 1	-	9	10	5	25

Тема 6.					
-	відвідування – 1 теоретична частина – 5 практичні завдання – 3	5	6	5	25
Тема 7.					
відвідування – 1	-	9	10	5	25
Тема 8.					
-	-	10	10	5	25
Загалом					200
Підрахунок					
Середнє арифметичне 200 \ 4 кредити = 50 балів максимум / 35 мінімум					

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних, індивідуальних робіт тощо.

Нарахування рейтингових балів здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання, систематизованих для кожного з видів робіт та представлено на електронній навчальній платформі Moodle БДПУ.

Підсумковий контроль

Допуск до підсумкового контролю здійснюється якщо здобувач вищої освіти набрав прохідний бал (35 балів).

Підсумковий контроль здійснюється в усній формі (відповіді на перелік запропонованих питань).

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами, та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час заліку.

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;

n – кількість залікових кредитів;

50 балів – залік.

Поточний контроль								Залік	Сума	
Тема 1		Тема 2		Тема 3		Тема 4				
1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2	4.1	4.2	Середнє арифметичне за поточну роботу	50	100
25		25		25		25				
Тема 5		Тема 6		Тема 7		Тема 8				
5.1	5.2	6.1	6.2	7.1	7.2	8.1	8.2			
25		25		25		25				

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності		Оцінка за національною шкалою
90-100	A	зараховано
78-89	B	
65-77	C	
58-64	D	
50-57	E	
35-49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Соціальна робота в пенітенціарних установах» для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання.
2. Навчальні мультимедійні презентації.
3. Навчальні фільми.
4. Електронна навчальна платформа Moodle БДПУ.

12. Рекомендована література

Базова

1. Вайнола Р. Х. Технології соціально-педагогічної роботи. Курс лекцій для студентів спеціальності 6.010105 «Соціальна педагогіка» денної і заочної форми навчання / Вайнола Р. Х. – К. : КМПУ ім. Б. Грінченка, 2008. – С. 84-95.
2. Ведення випадку в роботі з засудженими фахівців служби пробації : метод. рекомендації / [І. Яковець, О. Янчук, А. Волік та ін.]. – К. : МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні», 2015. – 134 с.
3. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг. ред. І. Зверевої. – 2-ге вид. – Київ, Сімферополь : Універсум, 2013. – 536 с.
4. Журавель Т. В. Соціально-педагогічна робота з неповнолітніми в установах пенітенціарної системи / Т. В. Журавель // Соціальна педагогіка : навч. посібник / За заг. ред. О. В. Безпалько; Авт.-кол. О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, Т. Г. Веретенко та ін. : – К. : Академвидав, 2013. – 312 с.
5. Караман О. Л. Теорія і методика соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми засудженими в пенітенціарних закладах України : дис. ... доктора педагогічних наук : спец. 13.00.05 „Соціальна педагогіка” / Олена Леонідівна Караман. – Луганськ, 2013. – 440 с.
6. Кравець Р. С. Пенітенціарна психологія. Навч. посібник / Р. с. Кравець – К. : Алерта, 2018. – 2018. – 110 с.
7. Кримінально-виконавче право України : підручник / [О. М. Джужа, І. Г. Богатирьов, О. Г. Колб та ін.]; за заг. ред. О. М. Джужа. – К. : Атіка, 2010. – 752 с.
8. Підготовка до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк, у тому числі неповнолітніх: метод. посібник / За ред. Т. В. Журавель, Ю. В. Пилипас; Авт.-кол.: В. М. Вовк, Т. В. Журавель, В. М. Калівошко та ін. – К. : Версо-04, 2012. – 168 с.
9. Сюр С. В. Зарубіжний досвід отримання освіти засудженими : порівняльний аналіз // С. В. Сюр // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Право. – 2010. – № 1. – С. 143–147.
10. Ягунов Д. В. Пенітенціарна система України : історичний розвиток, сучасні проблеми та перспективи реформування : монографія. – Одеса, Фенікс, 2011.

Допоміжна:

1. Богатирьов І. Виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та основи пробації : Курс лекцій / О. І. Богатирьова. – Чернігів : Просвіта, 2007. – С.11-14.
2. Богатирьова О. Служба пробації як аналог кримінально-виконавчої інспекції : Монографія. – К. : «МП Леся», – 320 с.
3. Градецький А. В. Освіта як засіб виправлення засуджених // Держава та регіони // Сер. : Право. – 2015. – № 1 (47) – С. 51-55.
4. Кримінально-виконавче право України : підручник / [О. М. Джужа, І. Г. Богатирьов, О. Г. Колб та ін.]; за заг. ред. О. М. Джужа. – К. : Атіка, 2010. – 752 с.
5. Кримінально-виконавчий кодекс України : офіц. видання зі змін. та доп. станом на 20.12.2007 р., прийн. 11 липня 2003 р. № 1129-IV / М-во юстиції України. – К. : Форум, 2007. – 164 с.

6. Лисенко М. І. Забезпечення права на працю засуджених в умовах ізоляції // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція. – 2015. – № 13. – Том 2. – С. 78-80.
7. Міжнародні стандарти поведіння із засудженими : збірник документів. – Біла Церква, 2012.
8. Педагогічні основи ресоціалізації злочинців / Синьов В. М., Радов Г. О., Кривуша В. І., Беца О. В. – К. : МП “Леся”, 1997. – 272 с.
9. Соціальна робота з неповнолітніми, які перебувають у місцях позбавлення волі / авт.-упоряд.: О. В. Беца, О. В. Вакуленко, І. М. Дубиніна [та ін.]. ; за ред. Синьова В. М. – К. : [б.в.], 2003. – 222 с.
10. Ягунов Д. В. Європейські стандарти діяльності служби пробації та впровадження концепції пробації до національної системи кримінальної юстиції. //Вісник адвокатури. – 2012. – № 3.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org>
2. Сайт БДПУ <http://bdpu.org>
3. Медіатека ФДССО.
4. Електронна навчальна платформа Moodle БДПУ.